TARİH Sınıf-10

KONU II. BAYEZİD VE CEM SULTAN

II. Bayezid ve Cem Sultan

II. BAYEZİD VE CEM SULTAN

Fatih'in, 1481'de vefat etmesi üzerine II. Bayezid tahta çıkmış fakat kardeşi Cem Sultan ona karşı taht mücadelesine girişmiştir. Cem Sultan, ağabeyi ile girdiği taht mücadelesini kaybederek Memlûklulara sığınmıştır. Cem Sultan daha sonra Karaman'daki taraftarlarının ve bazı Osmanlı ümerasının da tahrikiyle tekrar Anadolu'ya geçmiştir. II. Bayezid'e karşı giriştiği bu mücadeleyi kaybeden Cem Sultan, bu kez de Rumeli'ye geçerek Rodos Şövalyeleri'ne sığınmıştır. II. Bayezid'in Rodos'u kuşatma ihtimaline karşı Fransa'ya nakledilen Cem Sultan, Hristiyan hükümdarlar tarafından bir Haçlı Seferi'nde kullanılmak üzere 1489'da Roma'ya getirilmiştir. Böylece Cem Sultan Olayı, başlangıçta devletin iç sorunu iken Cem Sultan'ın önce Memlûklulara sığınması daha sonra da Avrupa'ya götürülmesiyle devletlerarası bir sorun hâline gelmiştir. On üç yıl süren sürgün hayatının ardından Cem Sultan, 1495'te Napoli'de ölmüştür.

İSLAM DÜNYASI LİDERLİĞİ

Türkler; XIV-XVI. yüzyıllarda Anadolu ve İran coğrafyasında Akkoyunlular, Karakoyunlular ve Safeviler gibi devletler kurmuştur. Fatih Sultan Mehmed, 1473 Otlukbeli Savaşı ile Akkoyunlulara büyük bir darbe vurmuştur. Bu zaferle Osmanlı Devleti Fırat Nehri'nin batısındaki Anadolu toprakları üzerinde tam bir kontrol sağlamıştır. 1514'te Safevi hükümdarı Şah İsmail ise iktidar kavgalarından faydalanarak Akkoyunlu Devleti'ne son vermiştir. Böylece Anadolu ve İran coğrafyasına hâkimiyet mücadelesinde Osmanlı Devleti ile Safeviler karşı karşıya gelmiştir. XVI. yüzyılın başında Anadolu'daki bazı Türkmen aşiretleri arasında dinî ve sosyal vasıflı yeni bir hareket ortaya çıkmıştır. Özellikle Şah İsmail'in desteklediği bu anlayış, Anadolu'daki Türkmenler arasında oldukça rağbet görmüştür. Bu grupların geleneklerinden gelen öğelerle karıştırdıkları İslami anlayış ve uygulamalar, Şah İsmail ile birlikte yeni bir siyasi özelliğe bürünmüştür. Antalya yöresinde bir tekke şeyhi olan Şahkulu, bu olumsuzluklardan yararlanarak örgütlenmiştir. Sivas yakınlarında yapılan savaşta Osmanlı kuvvetleri Şahkulu' yu ortadan kaldırmıştır.

I. SELİM DÖNEMİ VE SAFEVİLERLE İLİŞKİLER

1512 tarihinde I. Selim, babası II. Bayezid'in yerine padişah olmuştur. Yavuz Sultan Selim, ilk iş olarak Kapıkulu askerlerine cülus bahşişi dağıtarak tahta geçmesinde büyük rol oynayan askerleri memnun etti. Yavuz'un bundan sonraki hedefi Osmanlı Devleti için ciddi bir dinî ve siyasi tehdit unsuru olan Safevileri ortadan kaldırmaktı. Türkmenler üzerinde sistemli bir faaliyet gösteren Şah İsmail'in amacı, Anadolu'yu kendi hâkimiyeti altına almaktı

Nitekim Safevi destekli çıkan isyanlar, Anadolu'daki sosyal ve ekonomik dengeyi bozuyordu. Yavuz, Safeviler'e karşı ticari bir ambargo başlattı ve İran ipeğinin Osmanlı toprağından geçerek Batı'ya gidişini yasakladı. 23 Ağustos 1514 günü yapılan savaşta Osmanlı ordusu, devreye sokulan toplar ve tüfekli yeniçeri birliklerinin etkisiyle Şah İsmail'in atlı süvarilerini dağıtmıştı. Şah İsmail'e üstünlük sağlayarak Tebriz'e giren Yavuz, burada adına hutbe okutmuştur. Çaldıran Zaferi, Anadolu tarihinde bir dönüm noktası olmuş bu zaferle Doğu Anadolu tamamen Osmanlı topraklarına katılmıştır. Böylece doğudan gelecek tehlikelere karşı Anadolu güvence altına alınmış; Irak, İran ve Kafkasya gibi bölgelerin fethinde kolaylık sağlanmıştır. Ayrıca Osmanlılar Tebriz-Halep ve Tebriz-Bursa İpek Yolu'nun kontrolünü de ele geçirmiştir. Çaldıran'dan sonra Yavuz, Doğu Seferi sırasında Osmanlılara karşı düşmanca tavır alan ve Şah İsmail ile iş birliği içinde olan Dulkadiroğulları üzerine 1515 baharında yürümüştür. Memlûk sultanına bağlı olan Dulkadir Beyi Alaüddevle, Turnadağ Savaşı ile bozguna uğratılmıştır. Böylece Dulkadiroğulları toprakları Osmanlı yönetimine geçmiştir.

MISIR SEFERİ

Çaldıran Zaferi'nden sonra Doğu Anadolu'nun Osmanlı hâkimiyetine girmesi, Memlûkluları tedirgin etmiştir. Kansu Gavri'nin Şah İsmail'e yardım ettiğini, Osmanlıları arkadan vurma tehlikesi bulunduğunu ileri süren Yavuz Sultan Selim, Halep üzerine yürümüştür. İki ordu 24 Ağustos 1516'da Halep'in kuzeyinde Mercidabık Ovası'nda karşılaşmıştır. Bu savaş, Osmanlılara Mısır yolunu açmıştır. Bu zaferle Osmanlı Devleti; Suriye, Lübnan ve Filistin'de hâkimiyet sağlamıştır. 22 Ocak 1517'de ise Ridaniye mevkinde yapılan savaş, Osmanlıların zaferiyle sonuçlandı. Ridaniye Savaşı sonucunda Memlûk Devleti yıkıldı ve Suriye, Filistin, Irak, Hicaz ile Mısır Osmanlı topraklarına katıldı. Böylelikle Osmanlı Devleti, İslam dünyasında söz sahibi tek devlet oldu. Venedikliler, Kıbrıs Adası için Memlûklulara ödediği vergiyi Osmanlı Devleti'ne vermeyi kabul etti.

OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

SORULAR

1. Yavuz Sultan Selim Dönemi'nde Memlûk Devleti'ne son verilip Suriye, Filistin, Mısır ve Hicaz bölgeleri ele geçirildi.

Bu durumun Osmanlı Devleti'nin;

I. Doğu Akdeniz'de güçlenmesi,
II. İslam toplumlarında nüfuzunun genişlemesi,
III. Stratejik öneminin artması

gibi açılardan hangilerinde ilerleme kaydetmesine katkı sağladığı söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III **Cevap: E**

2. Osmanlı Devleti, doğuda ve güneyde Akkoyunlar, Karakoyunlular, Safeviler ve Memlük Devleti ile mücadele etmiştir.

Osmanlı devleti'nin bu mücadelesinin sebepleri arasında;

I. Türk İslam birliğini gerçekleştirmek,
II. Ticaret yollarının güvenliğini sağlamak,
III. Mutlak monarşiyi hâkim kılmak

gibi etkenlerden hangileri <u>bulunmaz?</u>

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) II ve III **Cevap: C**

3. Aşağıdakilerden hangisi XVI. ve XVII. yüzyılda Osmanlı-Safevi ilişkilerinin bozulmasının nedenlerinden <u>değildir?</u>

A) İpek Yolu üzerindeki rekabet
B) Anadolu'ya ve Irak'a hâkim olma
C) Taht mücadelesinde birbirlerinin içişlerine karışma
D) Balkanlara ve Orta Avrupa'ya hâkim olma
E) Birbirlerine karşı siyasi ve askeri rakiplerini destekleme **Cevap: D**